

JÄ KOJTSVIJJÜN JATS KOJTSMĚKIN JUU' VE'E JAYU OY TYUKJÖÖJTYKAP.

TRANSLATION OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS TO MIXE IN THE ALTERNATIVE TO TOTONTEPEC, MIXE, OAXACA, MEXICO.

Article 1

Tum akijpxa xa ve'e jayu kye'ex, ve'em ax jö'n tyukidaakjüva tijaty mëkin; ve'empa axjö'n jä jyööjtykin di yaknaxy, jats oy myujatyöö'tëjk di mëet nayjavajüt.

Article 2

Tum apaatjüp yë ve'e jayu ixye'ë yë pava'nün, va'an di pëna di tiya, jya të'ëxtëjka, jya yaa'tyëjka, jya tikütsam jä jyaantsy ja'vün, pën vintso jä vyinma'yün uk pu jyööjtykün di yakyo'oy, di yaknaxy.

Ka'a ve'e tii y'itüt viijnk ixün jya tikütsam jä yakkutöjkün jöma jööjtyka jöma tsyüuna, pënu viijnk jä yakkutöjkjüp uk pu viinm jä nyaajkutöjkküxjü.

Article 3

Yakjayäjpp pe'e jä mëkin, jats jayu jyööjtykat, oy tsöj, ka'a jayu yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 4

Nipëna ve'e kyayak'akää'yat jats myutönüt tsaatsytö'nün mëet, ka'a ve'e pyüma jatse'e jayu kyää'työnüt jats tsaatsy tönüt.

Article 5

Nipëna ve'e kyayakvopüt, kyayaktsiiküt, uk yakjömtönüt yaktitönüt.

Article 6

Ananyijöma ve'e jayu tyukida'akyjë, jats yakvintsë'ëgat kyutöjkin, myëkin jats vyinma'yin jöma tsyüuna.

Article 7

Jä pava'nün tökë'ëyji jä ve'e jayu di akäägat, tö'kë'ëyji jä ve'e jayu di nikojtsva'atsüt. Pün pün tse'e töömp, nüüjmip ka oyap, yü pava'nën tse'e xputëjkimdap.

Article 8

Ananyijöma tse'e tyukida'aky jä putëjkin, jä yakkutöjkün juu' ve'e putëkap jats ka'a pën di vinaxy, jats jä mëkin xö'n jä pava'nün di yakkutuk.

Article 9

Ka'a ve'e pyüma jats jayu yaktsömüt uk pu yakmatsüt ovintsova, ni ka'ava jats jayu yakvojppitsümüt nyaax, kyajpün jëët.

Article 10

Tum tukidaakpjüp tse'e jayu ananyijöma jats yak'amotünaxüt may jayu vyinkujk, jats jä tokenpayo'yva pën oy töömp, van'ittse'e yak'ixüt yakpayo'oyüt pën jyajejpp pe'e ja token juu' ve'e yaktuknixë'ë'ip.

Article 11

Ka'a tse'e di akääga jats jayu tokenjëëtp tyun tankojüt pën ka'ana ve'e oy yak'ix, yakpayo'oy jä tyokin, ve'em ax jö'n jä pava'nün pyüma.

Nipëna tse'e kyayaktokinpëmüt ku ve'e ti di tun, di këts, pën ka'a ve'e jä kutöjkin jats jä pava'nün ve'em vya'any. Ka'a tse'e di akääga jats niyöjk tyun yaktukkuväjtpat jä tyokin, vanxüpe'e di kuvätüt ax jö'n jä pava'nün yo'oy.

Article 12

Nipëna tse'e kyayaktutëjkijyat ovintsova jyööjtykin, jyëëjnü tyëjk , jatsü y'it juu' kyë'mip , mëet këts ayook juu' yakvintsë'kintokijyap, pën ve'emtse'e jyatsy, tukidaakjüp tse'e jats jä pava'nün kyuva'anjüt kyukotsjüt.

Article 13

Tukidaakpe'e jats jayu yo'oyët nyaxüt pün jömajaty jayu di tsük, uk pu pün jöma jayu jyööjtykava'any, pün jöma jayu naax, kajpën nyatyukmutsükjë.

Yakjajtype'e yë pava'anün jats jayu nyëjxüt viijnktsoj, jekum uk pën jöma tëmü naat jats di avimpijtinüvat

nyaaxü kyajpün.

Article 14

Pën pën tse'e yakpavojpp o'yip tse'e di anëjkxat viijnk it jatse'e jām tsyëēnat jyööjtykat. (Jekum).

Ixyü'ü yē kutöjkēn ka'a tse'e yaktuktää'nüt, jats jayu nyin va'anüt, jats ka'a yü ve ve'e y'oya ax jö'n Naciones Unidas di pava'any.

Article 15

Tö'kkē'ëyji tse'e jayu di vinmatsyjü jatse'e tsyëēnat jyööjtykat jōma tyukida'akyjü.

Ka'a xa ve'e di vinmatsyjē jats jayu yakpüjkjat jä it, naxviijn jōma jyööjtykēn di yaknaxy,ni ka'a tse'e yak'akää'yat jats tyanüt pën nējkxüvaanüp viijnktsoj.

Article 16

Jä jayuda juu' jyööjnt tē di ajä'yidinü jats yaa'vyëjktinüt, tyē'ëxpëjktinüt, ka'a tse'e yakviijnk ixüt pën jōma tsyoo'nda, jats jä jyaantsyja'vinkëjx, jatse'e nyamyëëttsëēnajadat, y'önëk di jayäptat jats oy jyööjtykadat ku nyamyëëttsëēnajadat, nay ve'empa pën vi'ntso di payo'oyda nyamyasookjidinüt.

Van'it tse'e nyavyëkjüdat pën ve'emme'e jä tsyojkünda jä navyëkjüvada.

Jä jayu yaa'tyëjk , tē'ëxtëjk , müjijt muutskit, jä'äkëjx tse'e jyäja kajpün, vyinmajtsjup tse'e pyutëkajüt, kyuva'anjüt kyukotsjüt jä yakkutöjkpa pyava'nün.

Article 17

Tö'kē'ëyji jayu di vinmatsyjü jats pëēmdük dē jayäpüt, ve'em ax jö'n nētö'jaty, uk pu tö'kmuk.

Ka'a dē vinmatsyjü jats jayu ovintsova yakpëjkjat y'it.

Article 18

Tö'kē'ëyji jayu di vinmatsyjü jats viinm di payo'oyüt pën tii työnüvaampy uk pën vitso jä jyaantsyja'vün, o'yip di yaktikütsüt jä jyaantsyja'vün jats di yakyo'oyüt naaydum uk pu jayu mëēt, o'yip di yakjay'ixjüt, dyakjanyijavajüt jä y'ixpëjkün jats kyutyö'nün mëēt.

Article 19

Tum tukidaakjup pe'e tö'k uk pu jadö'k jats di kojtsnaxüt vintso juu' dē payo'oy ax ka'a tse'e tē akääga yaktuk'ixüt yaktukmotuvat pën vintso juu' tē dē kojtsnaxy o'yip dē yakjanyijavajüt pën jōma jatsy dē tsëk, pën vintso dē tsëk.

Article 20

Yakajatsype'e jä pava'nün jats jayu nyamyökjüt jats jayu nyatyukotsjüt nyatyukmaaydükjüt pēnü tii oy yakxon. Vyinmajtsjudüp tse'e jayuda jats nyay'amökajadat jats dē kojtsmöktat juu' oy juu' tsöj jats ka'a myutoküntun.

Nipēnats kyayak'akää'yat jats dē tönüt, uk dē tuktëkat pën tii kyatsëjqp.

Article 21

Tukidaakjüpü jayu jats kyajpün dē mutönüt viinm, uk kutöömpa mëēt juu' dyakvinkēn.

Vyinmajtsjuvap tse'e ananyijōma jayu jats ja myujayuda di mutönüt jōma kyunaaxa.

Vä'ä xa ve'e kyutöjkün töömp ja kajpün pyava'any jats kutöönk di patöndat, ax kajpün tse'e vye'na pyava'any uk pu di pëēmp pën vin'itte'e tyukida'akjü jats kutöönk tyukida'akyjü pën vintso ve'e di yakyo'oydat uk pu di yakjapyanëjkxjüdat vintso ve'e oy tsöj yo'oyüt, jats ka'a jayu koojjyi nyavyin'ëē'njüt.

Article 22

Tö'kkē'ëyji ve'e jayu di vinmatsyjü, jats jayu oy tsöj tsyëēnat, jats jayu yakmo'ojüt jä putëjkin juu' tēmji uk jekum tsoo'mp meen këjx, uk jyatikëjxa, jä'ä tsyë ve'e, jats di tuk'oyat di tukjööjtsykat pën pën yē di majtsp.

Article 23

Vyinmajtsjupe'e jats tö'kē'ëyji jayu työnüt jats di vinkonüt pën tii töönk työnüvaampy, oyü tsöj, jats ka'a työönk yaktukmaso'oküt , pën y'akää'yajüt jats dyaktikütsüt ja jyayvün yē putëjkinëjx

Jyapēna, tse'e pën pēne'e töömp tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt akijpxa mëēt myu'atöönk jats ka'a yakviijn'ixüt

Jyapēna pën pën mutöömp, ax tukidaakjüp tse'e jats yakmujöyüt pën vinxüp di akääga jats nyipaadüxjüp ku

dyaktönüt meēt tsyaanü kyoo, jats pën tii o’yip jyaa’k yaktukputëkat.

Vä’ä ve’e tyukida’aky jats jayu ja nytenyiva di pëmüt ax juu’ ve’e nikojtsva’atsjudap ku ovintsova yaktönüt työönkjëx.

Article 24

Tukidaakjupe’e jayu jats pyoo’kxün xëë yakmo’ojüt axjö’n tyukida’akyjü, ve’em ax jö’n yakmujöyüt, namvaat pyëë’kx.

Article 25

Vä’ä ve’e jayu tukidaakjup jats oy tsöj tsyëënat, ve’em meēt tsyaanü kyoo, jats kyaaky nyëë, vyit xyox jats tyëjk jöma jyööjtykat, tsyoojy di paa’tüt vin’it tyukida’akyjü, tukidaakjup jats yakputëkat pënu ka’a tii työönk, pënu pëjkjup, pënu yakku’oo’kp, pënu mëj’önükinup uk pënu tii ayo’vün yaknajxyp, uk jyatikëjxa.

Tukidaakjup jä të’ëxtëjk juu’ maaxmeēt jats yakputëkat, nayve’empa naaydüm ’önükta juu’ jëm tyee’ tyaak, uk pu juu’ tyee’ ka’ijtp nay tukidaajidip tse’e jats putëjkin yakmo’odat.

Article 26

Tukidaakjup jayu jats y’ixpëküt. Tukidaakjup tse’e jats pi’k önük ve’emji y’ixpëküt juu’ jä ku y’ ixpëjkün dü tsoo’ndük. Nay ve’em ixpëküpe’e jä pi’k’önük oyam tee’ taak di ja ka tsoküt. Jats juu’ mëj’ixpëjkün tö’kë’ëyji jayu di vinmatsyjü; ve’em ax jö’n jayu jä myëëdaakün.

Vä’ä ve’e tyukida’aky jats ja ixpëjkün työnüt vintso jayu oy tsöj di tukjööjtykat, jats jayu yakvintsë’ëgat, jats di nijavat vintso jyööjtykat; jats pyutëkat vintso nyavyinmotujadat, uk pu jayu nyayjavajüt, tö’k it uk viijnk it , ve’em ax jö’n jömajaty costumbre tyiküts, uk pu jaantsy ja’vün; jats yak’ixüt pën vintso yaktukjööjtykat Naciones Unidas pyava’nün.

Tukidaakjup tse’e jä tee’ taak jats di vinkontat pën tii ixpëjkin tyukmutsojktup tsyaan kyoo.

Article 27

Tukidaakjup xa ve’e jayu jats di vinkonüt jä yakxoojntkün pën juu’ tsyëjpk di tuktëkat kyajpünkëjxm, o’yivap tse’e jats di tuktëjkivat pën tii vijjün käjjün ne’e jäjip uk o’yip jä kajpünküjx.

Tukidaakjup pe’e jayu jats yakvintsë’kijat pën ti ve’e yak’oyip yakpaadip, uk pu pën ti ve’e y’ixpü pyaatyp meēt jä vyijjün kyäjjün.

Article 28

Vä’ä ve’e tukidaakjup jats yë këts yë ayöök juu’ yam töömp kojtsjup jats yë yo’oyüt jyajöma itü naxviijn ax jö’n ixyam dü nipayo’oy, jats yakkutyönüt vintso dü vinmatsyjü

Article 29

Vä’ä ve’e dü vinmatsyjü jats yakmutönüpe’e kajpün, küx jämme’e jayu jyööjtykat nyaxviijnat vintso dü vinmatsyjü.

Ku tse’e tsyokjüt jats ja jayu oy jyööjtykat vä’ä tse’e ja jayu pava’nün yakkutöjküxjup jats ve’em y’oyat jä jööjtykün meēt jä myujayü, jats ve’em oy jä jyööjtykün dü yaknaxtat.

Ka’a yë ve’e yë pava’nün ovintsova jayu dü yaktöönkpaa’tüt, ve’emji ve’e työnüt vintso Naciones Unidas dü pava’any.

Article 30

Ka’a ve’e tyukida’akjü jats ixyë’ë yë pava’nün ovintsova jä yakkutöjkpa dü yaktönüt uk jyapëna dyaktönüt pën vintso dü ka vinmatsyjü, ax jö’n myujayu di nin tukmutokintönüt.